

Popper László 1998-ban leírt beszámolója a vészkorszakban vele történekről

1942-ben vonultam be munkaszolgálatra Nagykátára, Brüller Istvánnal és Schwarcz Sándor fűszerkereskedővel együtt. Hamarosan megalakult a századunk, és november 20-án indultunk ki a frontra. A század parancsnoka Dr. Eissen István tüzér főhadnagy volt. Indulás előtt írhattunk levelet, és a hozzátartozók is eljöttek búcsúlátogatásra. A század száma 101/21 volt. Megérkeztünk Ukrajnába, Alexejevka, majd Nyikolajevka helységekre; itt voltunk elszállásolva, és itt végeztük a munkát is. Hajnali 3-kor volt az ébresztő, utána reggeli. A munka az volt, hogy két ember úgynevezett „troglin” mészköveket hordott állások építéséhez. A munka nagyon nehéz volt. Ehhez hozzájött még a keret magatartása, mert puskatussal ütöttek minket. A munka délután 4-kor fejeződött be, ekkor bevonultunk szállásunkra. A kosztra nem lehetett panaszkodni, mert a századparancsnok nem engedett lopni, így például vacsorára négy munkás kapott egy 1 kg-os húskonzervet.

Ez volt a helyzet 1943. január 10-ig, akkor jött a parancs, hogy visszavonulás. Természetesen ez gyalogmenetben történt. Én ötödmagammal voltam, így jutottunk el Bugyonij városba. Ennivalónk közben elfogyott. Azután valahogyan lemorzsolódtam az öt fős csoporttól, és egyedül maradtam. Az út során megbetegedtem, és így kerültem kórházba, Kijevbe, ahol összehaláloztam ugyancsak monori Deutsch Endrével, akinek fagysérülései voltak. Énnekem szintén fagyásaim voltak, továbbá a vitaminhiány következményeként kelések keletkeztek rajtam. Egyébként úgy kerültem Kijevbe, hogy Nyezsiben már egyedül voltam, bajommal felkerestem a kórházat, ahol Dr. Mácsai orvos zászlós megvizsgált, és adott egy nyílt parancsot, amely a kijevi kórházba szolt.

Közben olyan bajom is keletkezett, hogy egy kerettag megütött a mellemen puskatussal, ez is hozzájárult a betegségemhez, és az úton vánszorogva eszméletemet vesztettem. Meglátott két orosz lány, hogy eszméletlen vagyok, megállítottak egy német teherautót, a sofőr megengedte, hogy feltegyenek a teherautóra, de Zsitomir előtt pár száz méterrel megállt, és közölte velem, hogy tovább már nem tud vinni, mert neki abból baja származna, hogy egy zsidót szállított. Valahogy bekerültem Zsitomirban az ottani csendőr laktanyába, innen autón elvittek Koroszténybe, az ottani honvéd kórházba.

Itt rövid ideig tartózkodtam, mert továbbirányítottak, azaz elvitettek Dorosiczbába. Egy nagy hodályba kerültem, ahol haldoklók feküdtek. Itt találkoztam a monori Huppert Gáborral, aki tífuszos volt, már szintén haldoklott, és rövid idő múlva meg is halt. Én fogtam le szemeit. Itt a kórházban találkoztam unokatestvéremmel, aki elintézte, hogy átkerüljek a főépületbe. A kórházban Dr. Gergely volt a főorvos, aki rendszeren bánt a muszosokkal. Azután április 29-én éjjel a honvédség felgyújtotta a kórházat. Az a hír terjedt el ugyanis, hogy a beteg zsidók terjesztik a tífuszt, tehát tőlük meg kell szabadulni. A zsidók megsemmisítése volt a lehetséges módszer, mert így a kórokozók is elpusztulnak. A hatás rettenetes volt. Azok, akikben volt annyi erő, hogy lábra tudtak állni, azok menekülni próbáltak, de a kijáratoknál álltak a honvédek, és géppisztollyal legyilkolták a menekülőket. Mi kijöttünk a másik barakkból, és segítettük az arra menekülőket, így unokatestvéremmel együtt kb. 25 égő embert mentettünk meg. A két barakk között volt ugyanis egy kút, és annak vizével oltottuk az égő embereket. A kórház tehát leégett: több száz zsidó munkaszolgálatos halt ott kínhalált. A kevés számú életben maradtakat összegyűjtötték, és visszairányították Koroszténybe. Én, mint kísérő szintén ezzel a csoporttal mentem. Korosztényben honvédek „fogadtak” minket: nem volt elég az addigi sok szenvedés – komiszul bántak velünk, így például fertőtlenítés céljából meg kellett fürödnünk egy patakban. A keret továbbra is kegyetlenül bánt velünk, szinte naponta két-három muszost agyonverték. Különösen egy Ziegler nevű járt elöl a kínzásban. Egy alkalommal minden indok nélkül engem is agyon akart verni, mire én arra hivatkoztam, hogy engem vár otthon édesanyám. Úgy látszik, ez hatott rá, mert bántalmazás

nélkül elengedett. Végül azután én is hazakerültem azzal a kb. 8.000 muszossal együtt, akik az eredetileg kiszállított 50.000-ból életben maradtak.

No, nem tartott sokáig az itthonlét, mert megkaptam az újabb behívót, és irány Bor, ez a jugoszláviai helyiség, ahol újabb megpróbáltatások vártak rám és társaimra. Borban egyébként együtt voltam Keleti László színésszel, Tabi László újságíró-humoristával, Dr. Rubányi Pál sebész-professzorral...

Végül is a jugoszláv partizánok szabadítottak fel minket a német és a magyar fasiszták uralma alól, és így kerültem el Temesvárra, majd onnan Monorra vezetett az utam. Családomból meghaltak a szüleim, nővérem, annak 6 éves kislánya. Egyedül nővérem férje, Dezső jött vissza.